

ΤΟ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΟΙΜΙΟ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ (1967-1968)

Του Δ.Γ.

Η απαραίτητη πρώτη ύλη για την έκρηξη του Μάη δόθηκε από το φοιτητικό κίνημα, ή για να είμαστε δικαιότεροι, από μια μειοψηφία πολιτικοποιημένων φοιτητών που, όπως φάνηκε από τις εξελίξεις, είχαν αντιληφθεί τα διακυβεύματα της εποχής και ήταν αρκετά οξυδερκείς ώστε να υιοθετήσουν τις κατάλληλες μορφές δράσης, συνδυάζοντας την κριτική του πανεπιστημίου με την κριτική της ολότητας της κοινωνίας.

Η ΔΥΣΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Ο φοιτητικός πληθυσμός βρίσκεται σε συνεχή άνοδο τα μεταπολεμικά χρόνια. Ενώ ήταν 50.000 το 1936, ο αριθμός τους θα φτάσει τους 136.000 το 1950 για να εκτοξευτεί στους 250.000 το 1960 και να καταλήξει στους 500.000 το 1968. Οι αιτίες πρέπει να αναζητηθούν τόσο στην δημογραφική έκρηξη της περιόδου και στις διαρθρωτικές αλλαγές που γνωρίζει η γαλλική οικονομία, εφεξής αναζητούσα εξειδικευμένο και μορφωμένο δυναμικό, όσο και στην εξέλιξη των ηθών και των νοοτροπιών σε μια χώρα όπου έτσι και αλλιώς η κατοχή ενός διπλώματος θεωρούνταν ανέκαθεν ως εχέγγυο για μια άρτια επαγγελματική πορεία και την συνακόλουθη κοινωνική καταξίωση. Η πρόσβαση στα δημόσια πανεπιστήμια γίνεται μέσω του απολυτήριου του Λυκείου, το οποίο δίνει σε όλους ανεξαιρέτως τους κατόχους του τη δυνατότητα να εγγραφούν στη σχολή της αρεσκείας τους. Καθώς λοιπόν αυξάνεται ο αριθμός των αποφοίτων λυκείου, αυξάνεται και εκείνος των σπουδαστών. Η φοίτηση είναι δωρεάν και σε γενικές γραμμές οι φοιτητές εγγράφονται σε πανεπιστήμια της ευρύτερης περιφέρειάς τους. Για να αντιμετωπισθεί η τεράστια έκρηξη του φοιτητικού πληθυσμού, εκπαιδευτικά ιδρύματα ιδρύονται σε όλη σχεδόν τη χώρα. Παράλληλα, γίνεται προσπάθεια να λυθεί το φλέγον ζήτημα της στέγασης τους με την οικοδόμηση φοιτητικών εστιών. Πρόκειται συνήθως για τεράστια τιμεντένια κτίρια, καθόλου πρωτότυπα αρχιτεκτονικά, όπου συσσωρεύονται οι φοιτητές χαμηλού εισοδήματος. Η κυβέρνηση είναι ικανοποιημένη από τη λειτουργικότητα και την καθαριότητα τους, όμως οι ίδιοι οι δυσανασχετούν μέσα σε αυτό το γκρίζο περιβάλλον.

Η πανεπιστημιούπολη της Ναντέρ, από όπου θα ξεκινήσουν τα γεγονότα του Μάη, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα. Χτίστηκε σε μια έρημη ως τότε έκταση, στα περίχωρα του Παρισιού, για να υποδεχτεί 15000 φοιτητές, ένα αρκετά ανομοιογενή κοινωνικά πληθυσμό, από τα καλοντυμένα παιδιά των «καλών» γειτονιών της πρωτεύουσας που επιστρέφουν το βράδυ με τα αυτοκίνητά τους στο σπίτι τους έως νεαρούς ταπεινής καταγωγής που στεγάζονται σε κάποια από τα οκτώ κτίρια της φοιτητικής εστίας. Αυτοί οι τελευταίοι είναι εκ των πραγμάτων υποχρεωμένοι να επινοήσουν τρόπους ψυχαγωγίας και τόπους συνάντησης. Η διασκέδαση συνυπάρχει με την πολιτική. Οργανώνουν πάρτι αλλά διαβάζουν και τις μπροσούρες των Καταστασιακών και τα απαγορευμένα βιβλία του Ράιχ, ενώ ενίοτε διευκολύνουν την πραγματοποίηση παράνομων αμβλώσεων. Μακριά από τη ζωντάνια και το δυναμισμό της τυπικής παριζιάνικης φοιτητικής καθημερινότητας του QuartierLatin, οι φοιτητές της Ναντέρ θα βρεθούν σε μια ιδιότυπη απομόνωση που θα συμβάλλει στην οικοδόμηση μιας διεκδικητικής συνείδησης απέναντι στις αρχές αλλά και της αίσθησης ότι ανήκουν σε μια νέα κοινότητα όπου η «απελευθέρωση» από το γονεϊκό έλεγχο και η απόλαυση των χαρών της ενήλικης ζωής θα συνυπάρξει με την έντονη πολιτικοποίηση και τη συνειδητοποίηση της αντιδραστικότητας του πανεπιστημίου, τόσο ως φορέα ένταξης στην απορριπτέα κοινωνία των ενηλίκων όσο και ως παραδείγματος αυταρχικότητας που δεν τους αφήνει να έχουν λόγο πάνω στον τρόπο οργάνωσης και στο περιεχόμενο των σπουδών. Η δράση μιας ολιγάριθμης αλλά αρκετά ενεργητικής ομάδας αναρχικών φοιτητών συμβάλλει στην εμπέδωση ενός κλίματος αμφισβήτησης. Οι αναρχικοί προπαγανδίζουν την αποχή από τις εξετάσεις, θεωρούμενες ως μέσο πειθάρχησης και πηγή ματαίωσης, αλλά δε διστάζουν και να διακόπτουν μαθήματα για να τα εκτρέψουν σε συζητήσεις γύρω από το περιεχόμενο της διδασκαλίας, κάτι που εξοργίζει τους καθηγητές. Λίγες εκατοντάδες μέτρα μακρύτερα παραγκουπόλεις που φιλοξενούν Ισπανούς και Αλγερινούς μετανάστες υπενθυμίζουν τις αντιθέσεις του κόσμου για τον οποίο καταρτίζονται οι νέοι φοιτητές.

Η δυσφορία στους φοιτητικούς κύκλους επιτείνεται από τους αρχαϊκούς κανόνες εσωτερικής λειτουργίας του πανεπιστημίου που έχει επιβάλλει το υπουργείο. Να θυμίσουμε εδώ ότι εκείνη την εποχή η ενηλικίωση οριζόταν στα 21 και συνεπώς ένας σημαντικός αριθμός

φοιτητών άνω των 18 δεν μπορούσε να απολαύσει σε πλήρη βαθμό τα δικαιώματα του ενηλίκου. Παράλληλα η σεξουαλική ηθική της εποχής ήταν αρκετά αυστηρή. Το αντισυλληπτικό χάπι δεν κυκλοφορούσε, ενώ η άμβλωση ήταν απαγορευμένη, με αποτέλεσμα τα κορίτσια που ήθελαν να διακόψουν μια ανεπιθύμητη κύηση να είναι υποχρεωμένα να καταφύγουν στο εξωτερικό, ακόμη και στη μακρινή Γιουγκοσλαβία. Σε αυτό το πλαίσιο η ζωή στις φοιτητικές εστίες έγινε αντικείμενο επιτήρησης. Για παράδειγμα οι ένοικοι δεν είχαν το δικαίωμα να αναρτούν αφίσες στους τοίχους των δωματίων τους ή να μετακινούν τα έπιπλα. Οι έξοδοι υπόκειντο σε περιορισμούς ενώ οι νυχτερινές επισκέψεις ανάμεσα σε αγόρια και κορίτσια απαγορεύονταν. Όμως η δεκαετία του 1960 είναι εκείνη της διεκδίκησης της σεξουαλικής ελευθερίας. Οι φοιτητές δε φάνηκαν καθόλου πρόθυμοι να αποδεχτούν παρόμοιους περιορισμούς, με αποτέλεσμα να πολλαπλασιάζονται τα επεισόδια εντός των εστιών. Το φθινόπωρο του 1965 στο Αντονύ, 20 λεπτά με το τρένο από το Παρίσι, 1700 φοιτητές εμποδίζουν τις εργασίες ανέγερσης ενός θυρωρείου μπροστά από τις εστίες των κοριτσιών, κάτι που επιφέρει την επέμβαση της αστυνομίας. Ο διευθυντής αναγκάζεται να επιτρέψει τις επισκέψεις στα δωμάτια του αντίθετου φύλου για όσους είναι ενήλικοι και όσους έχουν άδεια από τους γονείς τους, δίχως όμως το μέτρο αυτό να επεκταθεί στην υπόλοιπη χώρα. Την ίδια χρονιά όμως η αστυνομία επεμβαίνει σε δωμάτια εστίας όπου φημολογείται ότι γίνονται παράνομες αμβλώσεις. Στις 14 Φεβρουαρίου 1967 σε όλη τη χώρα πραγματοποιούνται «εισβολές» αγοριών σε κοιτώνες κοριτσιών. Σε ορισμένες πόλεις οι πρυτάνεις καλούν την αστυνομία με αποτέλεσμα να ξεσπάσουν συγκρούσεις και να καταστραφεί το γραφείο του πρύτανη στη Ναντ. Νέο διάταγμα του υπουργού παραχωρεί το δικαίωμα επίσκεψης κοριτσιών σε ενήλικα αγόρια έως τις 11 το βράδυ. Οι αντιδράσεις συνεχίζονται έως ότου στις αρχές του 1968 ο νέος υπουργός παιδείας παρουσιάζει ένα σχέδιο, σύμφωνα με το οποίο παρέχεται πλήρης ελευθερία κινήσεων στους ενήλικους φοιτητές και στους ανήλικους που διαθέτουν την άδεια των κηδεμόνων τους. Αμήχανο και ανεπαρκές, το πρώτο αυτό βήμα, που επιβάλλει εκ νέου διαχωρισμούς, ηλικιακούς αυτή τη φορά, ανάμεσα σε φοιτητές, δεν τους κατευνάζει καθόλου. Στα μάτια τους, το κράτος εξακολουθούσε να τους αντιμετωπίζει ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας, στερώντας τους βασικές ελευθερίες.

Ένα δεύτερο στοιχείο που προκαλεί τη φοιτητική δυσαρέσκεια είναι οι ανεπάρκειες του συστήματος διδασκαλίας και ο συντηρητισμός της πλειονότητας του καθηγητικού κατεστημένου. Η αύξηση του αριθμού των σπουδαστών βρήκε εντελώς απροετοίμαστο ένα πανεπιστήμιο που ως τότε στόχευε στην διαμόρφωση της μιας μικρής ελίτ. Καταρχήν το σύστημα βασιζόταν κυρίως στην από καθέδρας διδασκαλία, κάτι που δεν επέτρεπε την άμεση και προσωπική επαφή και ξένιζε τους νέους που ήταν συνηθισμένοι να λειτουργούν μέσα σε μικρές σε αριθμό τάξεις στο λύκειο. Η αδυναμία κατανόησης της ύλης που πρόκυπτε οδηγούσε σε συχνές αποτυχίες στις εξετάσεις. Ένα άλλο στοιχείο που ξένιζε ήταν η αίσθηση ότι οι φοιτητές δεν είχαν κανένα λόγο σε ό,τι αφορά τη λειτουργία του πανεπιστημίου. Τα προγράμματα σπουδών τους φαίνονταν ξένα και πεπαλαιωμένα. Εξάλλου οι καθηγητές ήταν συνηθισμένοι να κάνουν μάθημα σε νεαρούς που προέρχονταν από τις υψηλές κοινωνικές τάξεις και διέθεταν από τις οικογένειές τους ένα ισχυρό πολιτιστικό κεφάλαιο που τους έδινε τη δυνατότητα να αναπληρώνουν τυχόν κενά του συστήματος. Η δημοκρατικοποίηση της δεκαετίας του 1960 τους έφερε αντιμέτωπους με εντελώς διαφορετικό προφίλ σπουδαστών, χαμηλότερης κοινωνικής προέλευσης, που χρειάζονταν μια πιο «φιλική» προσέγγιση για να τα καταφέρουν. Δεν φαίνονταν όμως πρόθυμοι να προβούν σε τέτοιες αλλαγές, φοβούμενοι ότι θα χάσουν μέρος της αίγλης τους. Ο διάλογος σπάνιζε εντός των αμφιθεάτρων όπου εκείνο που αναμενόταν ήταν η απόλυτη προσήλωση στα λεγόμενα του καθηγητή. Παράλληλα απαγορευόταν κάθε είδους πολιτική εκδήλωση και έκφραση στους πανεπιστημιακούς χώρους, όπως ακριβώς συνέβαινε στα γυμνάσια και λύκεια. Στην πραγματικότητα οι φοιτητές αντιμετωπιζόνταν ως μικρά παιδιά που έχρηζαν φροντίδας από κηδεμόνες, ρόλο που έπαιζαν οι πρυτάνεις και το υπουργείο.

Βέβαια οι πανεπιστημιακοί καθηγητές δεν αποτελούσαν μια ενιαία κατηγορία. Η ίδια διαδικασία δημοκρατικοποίησης που αύξησε τον αριθμό των σπουδαστών αύξησε και εκείνο των καθηγητών. Από 8.000 το 1959 φτάνουν τους 31.000 το 1969. Αυτό συνέβη επειδή το υπουργείο αναγκάστηκε να προσλάβει μεγάλο αριθμό νέων διδασκόντων οι οποίοι όμως άνηκαν σε κατώτερη βαθμίδα και λογοδοτούσαν στους παλαιότερους καθηγητές που κατείχαν την «έδρα» του μαθήματος και οι οποίοι στην ουσία διοικούσαν τα

πανεπιστήμια και διαμόρφωναν τα συντηρητικά προγράμματα σπουδών. Οι νεότεροι καθηγητές, πιο κοντά ηλικιακά αλλά και πολιτιστικά με τους φοιτητές τους, συμμερίζονταν την ασφυξία που εκείνοι ένιωθαν και λαχταρούσαν ένα πιο εύκαμπτο πανεπιστήμιο όπου θα είχαν σημαντικότερο λόγο. Το συνδικαλιστικό τους όργανο ελεγχόταν από τους αριστεριστές. Αποτελούσαν τους εν δυνάμει συμμάχους των σπουδαστών στην επιθυμία εκσυγχρονισμού της ανώτατης εκπαίδευσης και προσαρμογής της στην νέα εποχή. Έτσι το Μάη θα βρεθούν δίπλα τους στις συνελεύσεις και στις συζητήσεις στα κατειλημμένα πανεπιστήμια, βλέποντας στην φοιτητική εξέγερση την ευκαιρία να αλλάξουν τους συσχετισμούς.

ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΓΕΝΙΑ

Ας μη πιστευτεί όμως ότι η μοναδική έγνοια των φοιτητών της εποχής ήταν οι αλλαγές στο πανεπιστήμιο. Στην πραγματικότητα οι προαναφερόμενες διεκδικήσεις συνιστούσαν την προβολή στο καθημερινό τους βίωμα μιας γενικότερης διάθεσης αντίστασης απέναντι στην αδικία και την εκμετάλλευση και απόρριψης της σύγχρονης τους κοινωνίας, πηγή υποκρισίας και αδιεξόδων. Έτσι πολλοί φοιτητές είχαν ενταχθεί σε αριστερές ή αναρχικές οργανώσεις. Συμμετείχαν σε κινητοποιήσεις εντός και εκτός του πανεπιστημίου και συζητούσαν ζητήματα σχετικά με την επανάσταση, το σοσιαλισμό ή την μελλοντική κοινωνία. Βέβαια αυτή η πολιτικοποίηση γνώριζε βαθμίδες και όρια. Όλες οι μαρτυρίες της εποχής συνηγορούν ότι η πλειονότητα των φοιτητών ενδιαφερόταν κυρίως για τις σπουδές τους και τη μελλοντική σταδιοδρομία τους. Όμως το ευρύτερο ιδεολογικό πλαίσιο της εποχής, εκείνο μιας αισιοδοξίας ότι ο κόσμος μπορεί να αλλάξει προς προοδευτικότερες κατευθύνσεις, καθώς και οι αγώνες της δεκαετίας του 1960, δεν άφηναν κανένα ανεπηρέαστο. Το εύρος και η δύναμη της εξέγερσης του Μάη προκύπτει από τη συνάντηση ανάμεσα σε μια αποφασισμένη μειοψηφία πολιτικοποιημένων φοιτητών, λιγότερο ή περισσότερο εμπλεκόμενων στους αγώνες της εποχής, και σε μια μάζα νέων που, επιφανειακά μόνο, έδειχναν αδιάφοροι απέναντι στην πολιτική αλλά οι οποίοι την κρίσιμη ώρα ρίχτηκαν με πάθος και ενθουσιασμό στον αγώνα.

Ποιοι παράγοντες διαμόρφωσαν λοιπόν την πολιτική συνείδηση των φοιτητών και γενικότερα των νέων του 1968; Καταρχήν η νεολαία της εποχής έχει μεγαλώσει στα χρόνια μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και την ήττα των φασιστικών και ναζιστικών καθεστώτων. Επρόκειτο όμως όχι μόνο για στρατιωτική αλλά και ιδεολογική ήττα. Οι ολοκληρωτικές ιδεολογίες είχαν απαξιωθεί και εκείνο που είχε νομιμοποιηθεί στο επίπεδο των αρχών και του λόγου ήταν οι αξίες της δημοκρατίας και της ελευθερίας. Επομένως, ήταν περισσότερο ορατές από παλαιότερα οποιεσδήποτε παρεκτροπές (και ήταν πολλές) από αυτές τις αρχές. Πώς μπορούσε για παράδειγμα να γίνει ανεκτός ο αυταρχισμός που εξακολουθούσε να καθορίζει τους θεσμούς της γαλλικής κοινωνίας; Πώς να μη διαμαρτυρηθεί κανείς μπροστά στην αδιαλλαξία των αποικιακών αυτοκρατοριών οι οποίες αρνούσανται πεισματικά να αποδώσουν την ελευθερία στα έθνη της Αφρικής και της Ασίας, ενώ λίγα χρόνια πριν καλούσαν όλο τον κόσμο να πολεμήσει μαζί τους για την υπεράσπιση αυτής ακριβώς της ελευθερίας; Πώς να μην εξεγερθεί κανείς ενάντια στο θεσμικό ρατσισμό απέναντι σε Μαύρους; Όλα αυτά τα ζητήματα διαμόρφωναν τις συνειδήσεις των νέων και αποτελούσαν συχνές αιτίες ξεσηκωμού. Ειδικότερα ο φοιτητικός χώρος μοιάζει να ενδιαφέρεται περισσότερο για το παγκόσμιο γίνεσθαι χωρίς βέβαια να αγνοεί τα του οίκου του. Συνδυάζοντας τις ταυτότητες του νέου και του διανοούμενου, αυτοαναγορεύεται ως θεματοφύλακας των παραπάνω αξιών και τις υπερασπίζεται στο όνομα άλλων κοινωνικών κατηγοριών.

Έτσι, η αντίδραση στην αποικιοκρατία έλαβε σε πρώτη φάση τη μορφή της ενεργούς υποστήριξης του αγώνα του Αλγερινού λαού για αυτοδιάθεση από τη μητρόπολη Γαλλία, μέχρι την τελική του νίκη το 1962. Η υπόθεση δεν ήταν απλή γιατί η Αλγερία δεν ήταν οποιαδήποτε αποικία, εφόσον σε αυτή διέμεναν περίπου ένα εκατομμύριο Γάλλοι, για τους οποίους οποιαδήποτε αλλαγή στο καθεστώς της χώρας φαινόταν αδιανόητη. Η Αλγερινή κρίση, που καθόρισε την πολιτική ζωή των ετών 1955-1962, αποτέλεσε σημαντικότατο σταθμό στην ιστορία του φοιτητικού κινήματος, το οποίο πρωτοστάτησε στις εκδηλώσεις συμπαράστασης στον αλγερινό ξεσηκωμό. Η βαρβαρότητα με την οποία αντιμετωπίστηκε από το γαλλικό στρατό πλήγωσε βαθύτατα την ευαισθησία των φοιτητών για τους οποίους η αποικιοκρατία συμβόλιζε πλέον το απόλυτο κακό και συνόψιζε την πάλη ανάμεσα στους

εξαθλιωμένους καταπιεσμένους αυτού του πλανήτη και τους πανίσχυρους καταπιεστές τους. Συνειδήσεις γεννήθηκαν και αγωνιστές διαμορφώθηκαν μέσα από αυτή την πάλη. Έτσι, φοιτητές οργάνωσαν διαδηλώσεις αψηφώντας τις απαγορεύσεις του κράτους, έκρυσαν λιποτάκτες του στρατού που αρνούνταν να σταλούν να πολεμήσουν, συγκρούστηκαν με ακροδεξιές ομάδες που πίεζαν ώστε να μην παραχωρηθεί ανεξαρτησία. Και όλα αυτά μέσα από τις δικές τους οργανώσεις και πολλές φορές ενάντια στα αριστερά κόμματα. Δεν είναι υπερβολή να ειπωθεί ότι οι φοιτητές ανακάλυψαν τότε για πρώτη φορά τη δύναμή τους, ότι μπορούν δηλαδή να επηρεάζουν δραστικά την πολιτική ζωή της χώρας μέσα από την δική τους αυτόνομη δράση.

Λίγα χρόνια μετά η διαμαρτυρία επικεντρώθηκε στην αμερικάνικη εμπλοκή στο Βιετνάμ. Η σκληρότητα του πολέμου εισχωρούσε μέσω των τηλεοπτικών εικόνων στην καθημερινότητα του δυτικού πολίτη. Η άνιση μάχη ανάμεσα σε ένα Γολιάθ που κατείχε απίστευτη δύναμη πυρός και ένα Δαβίδ που πολεμούσε για την πατρίδα και την ελευθερία του συγκλόνιζε πολλούς και τους ώθησε σε δράσεις αλληλεγγύης σε όλο σχεδόν το δυτικό κόσμο. Και εδώ οι φοιτητές έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο. Το Βιετνάμ συμβόλιζε υπό μια έννοια την πάλη των τάξεων και συνέβαλε στο να μπολιασθεί η φοιτητική δυσαρέσκεια με ισχυρά αντιιμπεριαλιστικά και αντικαπιταλιστικά στοιχεία. Αποτέλεσε το κανάλι μέσω του οποίου διαχύθηκαν οι επαναστατικές ιδέες σε ένα μεγάλο μέρος της νεολαίας. Παράλληλα η οργάνωση δράσεων, ενίοτε δυναμικών, παρείχε στους αγωνιστές φοιτητές πολύτιμη πείρα που θα αξιοποιούσαν κατά τη διάρκεια του Μάη.

Τέλος ένας άλλος σημαντικός παράγοντας που διαμόρφωνε την πολιτική συνειδητότητα των φοιτητών ήταν ο αυξανόμενη απαξίωση του Κομμουνιστικού Κόμματος Γαλλίας (ΚΚΓ), το οποίο είχε πάψει πλέον να αποτελεί για αυτούς τον φορέα της επαναστατικής αλλαγής. Βέβαια το ΚΚΓ εξακολουθούσε να κατέχει μεγάλη αίγλη στα μάτια της κοινωνίας. Ήταν το Κόμμα των Τουφεκισμένων, των αγωνιστών της Αντίστασης ενάντια στους Ναζί, που είχαν δώσει το αίμα τους για την απελευθέρωση της χώρας. Μετά τον πόλεμο το ΚΚΓ κέρδισε απaráμιλλη ισχύ στους κόλπους των συνδικάτων, του κοινοβουλίου, της αυτοδιοίκησης και της διανόησης. Ακολουθούσε πιστά τις οδηγίες της Μόσχας, θέτοντας την πολιτική του στην υπηρεσία των συμφερόντων της «μεγάλης σοσιαλιστικής πατρίδας». Αυτό όμως

σήμαινε ότι συχνά αντιτίθετο στις διεκδικήσεις, αν έκρινε ότι αυτές δεν εξυπηρετούσαν τη γραμμή του. Σε αρκετά λοιπόν ζητήματα, όπως για παράδειγμα στον πόλεμο της Αλγερίας, οι φοιτητές βρέθηκαν να έχουν πιο προχωρημένες θέσεις από αυτές του ΚΚΓ, πάντα προσεκτικού σε ότι είχε να κάνει με το εκλογικό κόστος. Επιπλέον την δεκαετία του 1960 το πέπλο που κάλυπτε για πολύ καιρό την τυραννική φύση του σοβιετικού καθεστώτος είχε πλέον αρχίσει να διαλύεται. Μόνο όσοι εθελουφλούσαν μπορούσαν να εξακολουθούν να ισχυρίζονται ότι η Σοβιετική Ένωση αποτελούσε την πατρίδα της Επανάστασης. Η συνειδητοποίηση αυτή, σε συνδυασμό με την ακαμψία του ΚΚΓ και την αδυναμία του να κατανοήσει τις προσμονές και τις ανάγκες της νεολαίας, οδήγησαν μεγάλο αριθμό νέων ανθρώπων στη φυγή από το κόμμα και στη δημιουργία ενός μωσαϊκού αριστεριστικών οργανώσεων κυρίως τροτσκιστικής ή μαοϊκής αναφοράς. Ως το λιγότερο ενταγμένο στο κατεστημένο κομμάτι της διανοήσης, οι φοιτητές στράφηκαν προς άλλες κατευθύνσεις για την εύρεση επαναστατικών εμπνεύσεων. Η Κίνα του Μάο, η Κούβα του Κάστρο και του Τσε, η Γιουγκοσλαβία του Τίτο, ασκούσαν γοητεία σε ορισμένους αλλά γίνονταν και αντικείμενο κριτικής. Μήπως το ζήτημα δεν είναι τα πρόσωπα αλλά ο παραγωγισμός που διέπει την ίδια την ουσία του μαρξισμού; Λιγότερο διαδεδομένες αλλά αρκετά επιδραστικές, οι θέσεις του Καστοριάδη, του Λεφόρ και του περιοδικού Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα θα βοηθήσουν πολλούς από τους μετέπειτα πρωταγωνιστές του Μάη να ρίξουν μια πιο οξυδερκή ματιά στη σύγχρονη κοινωνία. Το πρόβλημα δεν εντοπίζεται πλέον στην αδυναμία του καπιταλισμού να αναπτύξει τις παραγωγικές δυνάμεις. Το πρόβλημα είναι ότι, κάνοντάς το, ο καπιταλισμός αλλοτριώνει τους εργαζόμενους και χειραγωγεί τις ανάγκες και τον ελεύθερο χρόνο τους. Ότι διαιωνίζει μια βασική διχοτόμηση της κοινωνίας ανάμεσα σε όσους αποφασίζουν και σε όσους εκτελούν. Η αφετηρία της φοιτητικής εξέγερσης θα είναι η απαίτηση να αρθεί αυτή ακριβώς η παθογένεια. Τα συνθήματα που θα κυριαρχήσουν δε θα έχουν καμία σχέση με ό,τι έως τότε συνηθιζόταν και θα απομακρύνονται αισθητά από μια υλιστική και οικονομίστικη διεκδικητική κινητοποίηση.

Η ΦΛΟΓΑ ΑΝΑΒΕΙ

Το πανεπιστήμιο της Ναντέρ βρισκόταν σε αναταραχή ήδη από το φθινόπωρο του 1967. Τα πολιτικά σχήματα που δρούσαν εκείνο τον

καιρό στη σχολή ανήκαν σε ένα ευρύ φάσμα. Η Επαναστατική Κομμουνιστική Νεολαία (JCR), τροτσκιστικής αναφοράς, αριθμούσε περίπου 40 άτομα και είχε δημιουργήσει και μια συνδικαλιστική θυγατρική, την Επαναστατική Συνδικαλιστική Τάση. Η δεύτερη τροτσκιστική ομάδα ήταν η Επιτροπή Σύνδεσης των Επαναστατών φοιτητών (CLER) που επηρέαζε περίπου 15 άτομα. Οι μαοϊκοί ήταν οργανωμένοι στην Ένωση Κομμουνιστικών Νεολαίων μαρξιστών λενινιστών (UJCM) με 30 περίπου μέλη. Τέλος, οι αναρχικοί είχαν ιδρύσει τον Σύνδεσμο Αναρχικών Φοιτητών (LEA), ο οποίος μαζί με το συνδικαλιστικό του παράρτημα, τη Φεντεραλιστική Επαναστατική Συνδικαλιστική Τάση, επηρέαζε περίπου 50 άτομα. Από τις παραπάνω οργανώσεις, οι αναρχικοί της LEA και οι τροτσκιστές της JCR θα βρεθούν στην πρώτη γραμμή των γεγονότων που θα πυροδοτήσουν την εξέγερση. Δίπλα τους, αλλά συχνά και σε αντίθεση, έδρασε μια μικρή ομάδα ριζοσπαστών φοιτητών με αναφορές στην Καταστασιακή Διεθνή. Η δεύτερη τροτσκιστική ομάδα (CLER) πριμοδοτούσε αποκλειστικά την καθαρή συνδικαλιστική δράση ενώ οι μαοϊκοί περιφρονούσαν την πάλη εντός των πανεπιστημίων ως μικροαστική και αντιδραστική.

Εκείνο που ένωνε όμως τους πολιτικοποιημένους φοιτητές ήταν η αίσθηση ότι ανήκουν σε μια συγκεκριμένη κοινότητα γεωγραφικά προσδιορισμένη. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η σχολή της Ναντέρ χτίστηκε σε μια έρημη περιοχή. Δεν υπήρχαν μπαρ, εστιατόρια, κινηματογράφοι ή πάρκα να υποδεχτούν τα φοιτητές. Όλη η κοινωνική ζωή τους αρθρωνόταν γύρω από τις καφετέριες της Εθνικής Ένωσης Γάλλων Φοιτητών (ΕΕΓΦ) και τους κοιτώνες. Επομένως οι φοιτητές, αντί να διασκορπίζονται μετά τα μαθήματα σε στέκια ξεχωριστά ανάλογα με την πολιτική τους τοποθέτηση, όπως συνέβαινε στο Παρίσι, βρίσκονταν σε κοινούς χώρους, κάτι που ευνοούσε την ανάπτυξη μιας κοινής ένταξης, πέρα από τις πολιτικές διαφορές. Σημαντικό ρόλο έπαιξε κι το γεγονός ότι, ακριβώς επειδή η σχολή ήταν καινούρια, υπήρχε ελάχιστη σύνδεση με την φοιτητική συνδικαλιστική παράδοση. Με απλά λόγια έλειπαν οι άνθρωποι εκείνοι που θα διασφάλιζαν μια συνέχεια με την φοιτητή ατζέντα και πρακτική των προηγούμενων ετών. Αυτό άφηνε χώρο για να επινοηθούν νέα θέματα και τρόποι δράσης. Να επισημάνουμε επίσης την αποδυνάμωση του ΚΚΓ και της νεολαίας του καθώς και την απομάκρυνση από την επιρροή της ΕΕΓΦ. Σε αυτό το πλαίσιο, η πολιτικοποίηση δεν γινόταν αποκλειστικά μέσω της ένταξης

σε μια συγκεκριμένη οργάνωση αλλά μέσα σε ένα ολόκληρο σύμπαν που κινούταν γύρω από τους άξονες της αντιιμπεριαλιστικής και αντιφασιστικής πάλη και της κριτικής του αποστειρωμένου αστικού πανεπιστημίου, τόσο ως εκπαιδευτικό ίδρυμα όσο και ως κοινωνικό σύνολο. Στο τελευταίο αυτό σημείο σημαντικός ήταν ο ρόλος των αναρχικών της σχολής που έθεσαν καινοφανή ζητήματα στην ατζέντα της φοιτητικής διεκδίκησης. Έδωσαν σημασία στην κριτική του τρόπου ζωής, κάτι που οι άλλες οργανώσεις θεωρούσαν μικροαστικό. Ζητούσαν την κατάργηση των εξετάσεων, τη σεξουαλική απελευθέρωση, τη σύνδεση με εργατικούς αγώνες. Κατάγγειλαν τη χειραγώγηση του πανεπιστημίου από τα οικονομικά συμφέροντα και την υποταγή του στις καπιταλιστικές επιταγές. Από την άλλη αρνούσαν κάθε καθαρά συντεχνιακή διεκδίκηση, κάτι που θα δούμε να επαναλαμβάνεται στην κατελιγμένη Σορβόννη. Όλα αυτά βοήθησαν πολύ κόσμο στο να απαλλαχτεί από τον κομφορμισμό του και να κινητοποιηθεί.

Η κινητοποίηση ξεκίνησε από τη σχολή κοινωνιολογίας όπου οι φοιτητές με τη συνεργασία ορισμένων καθηγητών ζήτησαν την αλλαγή των προγραμμάτων σπουδών και του τρόπου διδασκαλίας. Οι φοιτητές των υπόλοιπων τμημάτων γρήγορα συμμερίστηκαν το αίτημα και ο αριθμός των απεργών έφτασε τους 10.000. Τα μαθήματα σταμάτησαν και τα αμφιθέατρα έγιναν τόπος συζητήσεων. Το ζήτημα της αυτοδιεύθυνσης των πανεπιστημίων μπήκε στην ατζέντα. Το αποτέλεσμα ήταν να δημιουργηθούν με τη συναίνεση του κοσμήτορα Γκραπέν μικτές επιτροπές φοιτητών και καθηγητών με αντικείμενο την επεξεργασία ενός σχεδίου μεταρρυθμίσεων και την υποβολή του στο υπουργείο παιδείας. Χάρη σε αυτόν τον ελιγμό, οι κινητοποιήσεις σταμάτησαν μετά από δέκα μέρες. Γρήγορα όμως έγινε φανερό ότι οι επιτροπές αυτές θα ήταν ατελέσφορες καθώς η αυτονομία δε σήμαινε τα ίδια πράγματα για όλους. Ενώ για την πλειονότητα το ζήτημα ήταν να διευθετηθούν τεχνικές λεπτομέρειες σχετικά με τις συνθήκες εργασίας και φοίτησης, για μια μειονότητα αγωνιστών το ζητούμενο ήταν να καταδειχθεί ο αντιδραστικός χαρακτήρας ενός πανεπιστημίου που εξαρτιόταν και υπηρετούσε ένα τεχνοκρατικό κράτος από το οποίο επομένως έπρεπε να αυτονομηθεί. Υπό αυτή την έννοια καμία κριτική του πανεπιστημίου δεν ήταν θεμιτή αν δε συνοδευόταν και από μια κριτική της άθλιας κοινωνικής πραγματικότητας. Αναρχικοί και καταστασιακοί (που πήραν το προσωνύμιο «λυσσασμένοι»)

αντιτάχτηκαν έντονα σε όσους είχαν την διεύθυνση της απεργίας. Κατάγγειλαν τον συντεχνιασμό, την γραφειοκρατία και την απουσία της βάσης από την διαπραγμάτευση. Ζητούσαν την κατάργηση των υποχρεωτικών παρακολουθήσεων και των διώξεων εναντίον των φοιτητών. Η στρατηγική που υιοθέτησαν εφεξής ήταν απλή. Επεδίωκαν να προκαλέσουν μέσω της άμεσης δράσης τις πανεπιστημιακές αρχές ώστε αυτές να αποκαλύψουν το αυταρχικό τους πρόσωπο. Έτσι διέσχιζαν καθημερινά τη σχολή δημιουργώντας ευφάνταστα γεγονότα για να προπαγανδίσουν τις απόψεις τους. Η απόλυτη απόρριψη της κατεστημένης τάξης μπορεί να εξόργιζε τους πιο αντιδραστικούς καθηγητές, γοήτευε όμως ένα σημαντικό κομμάτι των συμφοιτητών τους, οι πιο τολμηροί από τους οποίους πύκνωναν τις τάξεις τους. Έτσι, όταν ο κομμουνιστής δήμαρχος της Ναντέρ ήρθε να δηλώσει την υποστήριξή του στους απεργούς φοιτητές, αποδοκιμάστηκε έντονα. Κυκλοφόρησαν φήμες ότι οι πανεπιστημιακές αρχές είχαν καλέσει μυστικούς αστυνομικούς εντός των σχολών για να φωτογραφίσουν κρυφά τους παραξίεις.

Το κλίμα ήταν λοιπόν αρκετά θερμό όταν στις αρχές Γενάρη ο υπουργός Αθλητισμού και Νεολαίας αποφάσισε να επισκεφθεί τη Ναντέρ για να εγκαινιάσει τη πσιίνα της πανεπιστημιούπολης. Η ευκαιρία δε μπορούσε να μην αξιοποιηθεί. Το υπουργείο είχε μόλις δημοσιεύσει μια «λευκή βίβλο της νεολαίας», στην οποία σκιαγραφόταν το πορτρέτο μιας νέας γενιάς κομφορμιστικής και απόλυτα συμπλέουσας με τις κοινωνικές επιταγές περί τάξης, επαγγελματικής επιτυχίας και οικονομικής ανάπτυξης. Προφανώς παρόμοια συμπεράσματα ηχούσαν εντελώς παράταιρα σε ένα περιβάλλον όπου μια από τις πιο σταθερές διεκδικήσεις ήταν το δικαίωμα επίσκεψης των αγοριών στα δωμάτια των κοριτσιών. Την ημέρα της επίσκεψης οι τοίχοι είχαν γεμίσει με τολμηρά συνθήματα και το σχέδιο ενός τεράστιου φαλλού. Παρά τους φόβους, τα εγκαίνια έγιναν κανονικά, όμως οι διαμαρτυρόμενοι φοιτητές περίμεναν τον υπουργό που απερίσκεπτα αρνήθηκε να φύγει από μια μικρή πόρτα που του υπέδειξε ο κοσμήτορας. Έτσι βρέθηκε αντιμέτωπος με το πλήθος. Ένας από τους μελλοντικούς πρωταγωνιστές του Μάη και μέλος της LEA, ο Ντανιέλ Κον- Μπεντίτ, εγκάλωσε τον υπουργό για την απουσία οποιασδήποτε αναφοράς στα σεξουαλικά θέματα των νέων. Ο υπουργός του συνέστησε να δροσιστεί στην πσιίνα και ο Κον-Μπεντίτ του ανταπάντησε ότι τέτοια σχόλια ακούγονταν στις

χιτλερικές νεολαίες. Η εξομοίωση του υπουργού με τους Ναζί θεωρήθηκε βαριά προσβολή και οι πανεπιστημιακές αρχές εξέταζαν το ενδεχόμενο παραπομπής του φοιτητή στο πειθαρχικό συμβούλιο. Άρχισε μάλιστα να συζητείται η πιθανότητα απέλασης του, καθώς ο Κον-Μπεντίτ είχε γερμανική και όχι γαλλική υπηκοότητα.

Η λογομαχία αυτή έκανε γνωστό τον Κον-Μπεντίτ, προκάλεσε όμως και ένα κύμα αλληλεγγύης απέναντι στον απειλούμενο φοιτητή. Στις 26 Γενάρη, παρά την απαγόρευση πολιτικών εκδηλώσεων, 50 περίπου φοιτητές διαδήλωσαν εντός των διαδρόμων της σχολής κρατώντας πλακάτ στα οποία είχαν αναρτήσει φωτογραφίες υποτιθέμενων αστυνομικών με πολιτικά που είχαν εισχωρήσει στο κάμπους. Η κινητοποίηση είχε οργανωθεί από τους «Λυσσασμένους» σε συνεργασία με τους ριζοσπάστες αναρχικούς και παρά τις αντιδράσεις των αριστεριστών που αποπειράθηκαν να τους μεταπείσουν. Πολλά χρόνια αργότερα έγινε από τους ίδιους τους υποκινητές γνωστό ότι οι φωτογραφίες ανήκαν σε τυχαίους περαστικούς. Στους «Λυσσασμένους» όμως άρεσαν πολύ οι προβοκάτσιες. Τα συνθήματα στρέφονταν τόσο εναντίον του μάλλον φιλελεύθερου κοσμήτορα (Γκραπέν Ναζί), όσο και εναντίον των καθηγητών της Αριστεράς. Όταν οι διαδηλωτές απώθησαν κάποιους διοικητικούς υπαλλήλους που προσπάθησαν να τους σταματήσουν, ο κοσμήτορας κάλεσε την αστυνομία. Η εικόνα ένστολων αστυνομικών εντός της σχολής προξένησε μεγάλη αγανάκτηση. Η καταστολή δεν ήταν πια απλή φήμη. Οι διαδηλωτές αντιστάθηκαν και οι αμέτοχοι έως τότε συμφοιτητές τους συνασπίστηκαν μαζί τους για να εκδιώξουν τους αστυνομικούς. Θρανία, καρέκλες, πέτρες, μπουκάλια πετάχτηκαν εναντίον των εισβολέων που αποχώρησαν. Η αυθόρμητη αυτή εκδήλωση αλληλεγγύης πολιτικά αδιάφορων ως τότε φοιτητών απέναντι σε μια μειοψηφία διωκόμενων συναδέλφων τους θα επαναληφθεί πλειστάκις το Μάη.

Δεν είχε φτάσει όμως ακόμη η ώρα για πιο γενικευμένες ταραχές. Τα πνεύματα ηρέμησαν για λίγο. Η κρίση όμως υπέβασκε. Στις 14 Φλεβάρη φοιτητές κατέλαβαν τα κτίρια των κοριτσιών. Ένα σεμινάριο ισπανικών διακόπηκε απότομα από μια ομάδα αναρχικών που ζητούσαν από το κοινό να υπογράψει κείμενο διαμαρτυρίας απέναντι στην δικτατορία του Φράνκο ως απάντηση στην καταστολή διαμαρτυρίας που είχε γίνει την ίδια μέρα στην Μαδρίτη. Στις 21 Φεβρουαρίου διοργανώθηκαν από τις επιτροπές αλληλεγγύης στο

Βιετνάμ δράσεις σε όλο το Παρίσι. Στις αρχές του Μάρτη,σε αρκετές πόλεις της Γαλλίας, οι φοιτητές διαδήλωσαν απαιτώντας την άρση του διαχωρισμού αγοριών και κοριτσιών στις φοιτητικές εστίες και τον εκσυγχρονισμό των προγραμμάτων σπουδών. Στις 18 Μαρτίου μια διαδήλωση διαμαρτυρίας εναντίον του πολέμου του Βιετνάμ έφτασε μπροστά από τα γραφεία της τράπεζας Αμέρικαν Εξπρές και κατέστρεψε την τζαμαρία μπροστά στα έντρομα μάτια των υπαλλήλων της. Λίγες μέρες αργότερα, στις 22 Μάρτη, πέντε φοιτητές και μαθητές, μέλη των επιτροπών Βιετνάμ, συνελήφθησαν, ένας εκ των οποίων, ο Ξαβιέ Λανγκλάντ, σπούδαζε στη Ναντέρ.

Η αντίδραση των συμφοιτητών του ήταν άμεση . Την ίδια μέρα οι αναρχικοί και οι «λυσσασμένοι» επωφελήθηκαν για να ξεσηκώσουν το πανεπιστήμιο. Η πολιτική τοποθέτηση του συναδέλφου τους, ήταν τροτσκιστής, καθόλου δεν ενδιέφερε τους αναρχίζοντες δημεγέρτες. Ο Λανγκλάντ ήταν γνωστός στο πανεπιστήμιο και οι φοιτητές ένιωσαν ότι στο πρόσωπό του απειλούνταν η ελευθερία του καθενός τους. Έτσι αφού διέκοψαν τα μαθήματα για να ενημερωθεί ο κόσμος για τις συλλήψεις, προχώρησαν σε συνέλευση για να προγραμματισθούν δράσεις. Η πρώτη απόφαση ήταν να καταληφθεί ένα πανεπιστημιακό κτίριο, γεγονός μάλλον ασυνήθιστο εκείνη την εποχή. 142 φοιτητές ψήφισαν υπέρ και μόνο 2 κατά. Από αυτούς μόνο οι μισοί ανήκαν σε κάποιο σχήμα. Η κατάληψη έγινε πράγματι στην αίθουσα συνεδριάσεων του διοικητικού κτιρίου, εκεί δηλαδή που παίρνονταν οι αποφάσεις. Η απόφαση δεν πάρθηκε εύκολα καθώς οι τροτσκιστές είχαν αρχικά αρκετές επιφυλάξεις για μια τόσο τολμηρή ενέργεια. Δεν είχαν φροντίσει μάλιστα να ακυρώσουν μια δική τους συγκέντρωση προγραμματισμένη για το ίδιο βράδυ. Μόνο λίγοι από αυτούς συμμετείχαν στην αρχή, αργότερα όμως και οι υπόλοιποι ενώθηκαν με τους συναδέλφους τους. Από την άλλη οι «Λυσσασμένοι» εκβίασαν τα πράγματα εισβάλλοντας αρχικά μόνοι τους στο κτίριο. Η πρόθεση όμως ορισμένων από αυτούς να καταστρέψουν τους φακέλους με τα στοιχεία των φοιτητών τούς έφερε σε ρήξη με τους υπόλοιπους καταληψίες και προκάλεσε την αποχώρησή τους. Όσοι από αυτούς προτίμησαν να παραμείνουν στην κατάληψη και να μην αποκοπούν από το υπόλοιπο κίνημα, διαγράφηκαν από την μικρή ομάδα. Πριν αποχωρήσουν οι λυσσασμένοι φρόντισαν να προβούν σε μια ακόμη ριζοσπαστική κίνηση, γεμίζοντας τους τοίχους με επαναστατικά συνθήματα. Οι

συλληφθέντες απελευθερώθηκαν όμως η συζήτηση κράτησε μέχρι τις πρωινές ώρες και αποφασίστηκε να διοργανωθεί μια εβδομάδα μετά, στις 29 Μάρτη, μια ημέρα ελεύθερων πολιτικών συζητήσεων πάνω σε διάφορα θέματα. Οι συγκεντρωμένοι φοιτητές αποφάσισαν να πάρουν το προσωνύμιο «Κίνημα της 22ας Μάρτη».

Τις επόμενες ημέρες συνθήματα στους τοίχους, αφίσες και ομιλίες καλούσαν τους φοιτητές να συμμετάσχουν στις προγραμματισμένες συζητήσεις. Ο κοσμήτορας όμως, που δεν μπορούσε να αποδεχτεί τις πολιτικές εκδηλώσεις εντός του πανεπιστημίου, έκλεισε για δύο ημέρες τις σχολές. Παρά την παρουσία αστυνομικής δύναμης, 500 φοιτητές συγκεντρώθηκαν σε μια αίθουσα ψυχαγωγίας της φοιτητικής εστίας και αποφάσισαν τη μεταφορά των συζητήσεων για τις 2 Απριλίου. Το βράδυ η αναταραχή μεταφέρθηκε στο κέντρο του Παρισιού, στην σχολή της Σορβόνης. Η διοίκηση είχε απαγορεύσει τη διεξαγωγή μιας συνάντησης προγραμματισμένης από το αριστερή αναφοράς Κίνημα Πανεπιστημιακής Δράσης. Η άφιξη σπουδαστών από τη Ναντέρ, που προκάλεσε την κινητοποίηση της αστυνομίας, ώθησε τους συγκεντρωμένους στην κατάληψη ενός αμφιθεάτρου ώστε να γίνει η συνάντηση. Ο μηχανισμός είχε τεθεί σε κίνηση. Κάθε φορά που οι αρχές εμπόδιζαν την πρόσβαση σε πολιτικές συζητήσεις, οι φοιτητές προχωρούσαν σε κατάληψη των εγκαταστάσεων.

Η επανέναρξη των μαθημάτων στη Ναντέρ έγινε σε τεταμένο κλίμα. Σε μια προσπάθεια επιβολής οι αρχές είχαν ξεκολλήσει τις αφίσες και σβήσει τα συνθήματα, εξαφανίζοντας τα ίχνη πολιτικής δραστηριότητας. Παράλληλα κάποιοι καθηγητές ζητούσαν τη σύλληψη των ταραξιών, ψέγοντας τον κοσμήτορα που είχε παραχωρήσει μια αίθουσα 500 θέσεων για δημόσιες συγκεντρώσεις. Την ίδια στιγμή οι φοιτητές του δεύτερου έτους της κοινωνιολογίας αποφάσισαν κατά πλειοψηφία να απέχουν από τις ενδιάμεσες εξετάσεις του Απριλίου. Το Κίνημα της 22ας Μάρτη απαίτησε κάτι παραπάνω και κατέλαβε ένα αμφιθέατρο 1500 θέσεων αφηφώντας τις απειλές του κοσμήτορα που για λίγο έκοψε το ρεύμα. Η συνέλευση που έγινε με την παρουσία κάποιων υφηγητών αποφάσισε τη συνέχιση του κινήματος.

Τα μαθήματα διακόπηκαν για το Πάσχα και συνεχίστηκαν μια εβδομάδα μετά. Οι ελπίδες των αρχών για εκτόνωση αποδείχτηκαν φρούδες. Οι «λυσσασμένοι» ανακοίνωσαν την πρόθεσή τους να

μπούκοτάρουν τις εξετάσεις κάτι που ώθησε τον κοσμήτορα να δηλώσει ότι οι εξετάσεις θα διεξαχθούν έστω και αν χρειαζόταν να περιφρουρηθούν από την αστυνομία. Παράλληλα στις 12 Απριλίου οργανώθηκαν διαδηλώσεις διαμαρτυρίας για την απόπειρα δολοφονίας στο Βερολίνο του αριστεριστή φοιτητή Ρούντι Ντούτσκε. Στις 14 Απρίλη εκδιώχτηκε από τη Ναντέρ ένας κομμουνιστής βουλευτής που σκόπευε να μιλήσει σε φοιτητική συγκέντρωση. Στις 23 Απρίλη σημειώθηκαν συμπλοκές ανάμεσα σε ακροδεξιούς και μέλη του κινήματος 22ας Μάρτη. Στις 26 Απρίλη πραγματοποιήθηκε μια συνέλευση του Κινήματος της 22ας Μάρτη. Μέσα σε ένα μήνα το νεαρό αυτό σχήμα είχε καταφέρει να υποσκελίσει όλες τις καθιερωμένες φοιτητικές οργανώσεις και είχε αναδειχτεί στον κύριο πόλο συσπείρωσης των πολιτικοποιημένων φοιτητών. Η δυναμική του οφειλόταν ακριβώς στο ότι είχε σχηματισθεί εντός της αναταραχής με αυθόρμητο τρόπο και δεν υπάκουε σε πρότερες δεσμεύσεις. Το ελευθεριακό πνεύμα που το διέκρινε και οι καινοφανείς μορφές δράσης που υιοθέτησε τρόμαξαν αρχικά τους αριστεριστές, με την εξαίρεση ορισμένων τροτσκιστών. Όταν όμως διαπίστωσαν την επιτυχία του δεν είχαν άλλη επιλογή από το να ενωθούν μαζί του. Έτσι στις 26 Απρίλη το αμφιθέατρο γέμισε από όλες τις πολιτικές συνιστώσες, εκτός βέβαια των κομμουνιστών. Η βασική απόφαση που πάρθηκε ήταν να οργανωθούν δυο μέρες αντιιμπεριαλιστικής δράσης στα πανεπιστήμια στις 2 και 3 Μάη.

Την επόμενη μέρα ο Κον-Μπεντί οδηγήθηκε στο αστυνομικό τμήμα της Ναντέρ για ανάκριση. Το φυλλάδιο που κυκλοφορούσε το κίνημα της 22ας Μάρτη περιείχε ένα διασκεδαστικό σκίτσο με τον τίτλο πώς να κατασκευάσετε μια βόμβα μολότωφ ενώ ένας δεξιός φοιτητής τον κατηγορούσε ότι είχε συμμετάσχει στον τραυματισμό του στη διάρκεια μιας συμπλοκής. Ο Κον-Μπεντί απελευθερώθηκε το απόγευμα, η είδηση όμως είχε ήδη κυκλοφορήσει και επιβεβαιώσει τις υποψίες των φοιτητών ότι είχαν μπει στο μάτι των δυνάμεων καταστολής. Την Κυριακή 28 Απρίλη μια ομάδα μαοϊκών φοιτητών επιτέθηκε σε έκθεση που είχε οργανωθεί στο κέντρο της πρωτεύουσας από ακροδεξιούς για την υποστήριξη του φιλοαμερικάνικου νοτιοβιετναμέζικου καθεστώτος. Η αίθουσα καταστράφηκε και πολλοί ακροδεξιοί χτυπήθηκαν. Το γεγονός προκάλεσε την οργισμένη ανακοίνωση της ακροδεξιάς ομάδας «Δύση» που απείλησε με ξυλοδαρμό τους αριστερούς του Καρτιέλατέν. Η «Δύση» ήταν γνωστή για τις βιαιότητες της και με αυτό το τρόπο μια

νέα απειλή, πέρα από αυτή της αστυνομίας, προστέθηκε σε βάρος των κινητοποιημένων φοιτητών, κάτι βέβαια που λειτούργησε ενισχυτικά ως προς τη συσπείρωσή τους.

Μέσα σε αυτό λοιπόν το τεταμένο κλίμα επρόκειτο να διεξαχθούν στη Ναντέρ οι ημέρες αντιιμπεριαλιστικής δράσης που είχαν εξαγγελθεί. Οι φοιτητές ζήτησαν μια αίθουσα για τις εκδηλώσεις τους και όταν έκριναν ότι εκείνη που τους παραχωρήθηκε ήταν πολύ μικρή κατέλαβαν ένα αμφιθέατρο. Όταν μάλιστα ο καθηγητής, διάσημος καθολικός ιστορικός, που είχε εκεί μάθημα εκείνο το απόγευμα αποπειράθηκε να εισέλθει, δέχτηκε ένα έδρανο στα πόδια. Τα πνεύματα ήταν ήδη οξυμένα γιατί είχε γίνει γνωστό ότι το ίδιο πρωινό τα γραφεία του Κινήματος Πανεπιστημιακής Δράσης στη Σορβόνη είχαν βανδαλιστεί από ακροδεξιούς. Οι φοιτητές φοβόντουσαν ότι ο επόμενος στόχος θα ήταν η Ναντέρ και προετοιμάστηκαν να αντιμετωπίσουν τους επίδοξους εισβολείς. Η εικόνα των στρατιωτικοποιημένων μαοϊκών που κατέστρωναν στους πίνακες σχέδια μάχης, τοποθετούσαν σκοπούς και εξοπλίζονταν με ραβδιά και σφεντόνες ξένισε τους ελευθεριακούς φοιτητές της Ναντέρ, συνηθισμένους σε πιο αυθόρμητες αντιδράσεις. Τελικά οι φασίστες δεν εμφανίστηκαν, ένα άλλο όμως γεγονός πυροδότησε τις εξελίξεις. Το ίδιο απόγευμα μαθεύτηκε ότι 8 φοιτητές του Κινήματος της 22ας Μάρτη είχαν κληθεί από τις πανεπιστημιακές αρχές να παρουσιάσουν τη Δευτέρα 6 Μάη στο πειθαρχικό συμβούλιο. Όλες οι τάσεις περιλαμβάνονταν σε αυτή την οκτάδα. Αναρχικοί, Καταστασιακοί, Τροτσκιστές και φυσικά ο Κον-Μπεντίτ. Ήδη λίγες εβδομάδες πριν ένας από τους «Λυσσασμένους» είχε αποβληθεί για πέντε χρόνια από κάθε σχολή, χωρίς βέβαια τότε να δημιουργηθεί θόρυβος. Τώρα όμως στο στόχαστρο δεν μπήκαν μόνο οι εξτρεμιστές «Λυσσασμένοι», που άλλωστε μάλλον περιφρονούσαν τις υπόλοιπες τάσεις του φοιτητικού κινήματος, αλλά το σύνολο των ριζοσπαστών σπουδαστών. Ξεκίνησαν λοιπόν άμεσα συζητήσεις για να οργανωθεί η απάντηση στην καταστολή. Φοβούμενος νέα επεισόδια ο κοσμήτορας της Ναντέρ ανακοίνωσε το κλείσιμο της σχολής. Τότε το Κίνημα της 22ας Μάρτη αποφάσισε να συγκαλέσει μια συνάντηση την επόμενη 3 Μάη στην αυλή της Σορβόνης, το πιο κεντρικό πανεπιστήμιο του Παρισιού. Το κλείσιμο της Ναντέρ μετέφερε λοιπόν το επίκεντρο της αναταραχής από τα περίχωρα στην καρδιά της πρωτεύουσας. Η φλόγα είχε ανάψει για τα καλά.